

BÖBREK HASTALIKLARININ ÖNLENMESİ VE KONTROLÜ

Fikriye ERSEL¹

ÖĞRENİM HEDEFLERİ

- ▶ Böbrek hastalıkları ve önemini kavrayabilme
- ▶ Kronik böbrek hastalığının özelliklerini bilme
- ▶ Böbrek hastalıklarının önleme ve kontrolünde ulusal ve uluslararası eylem planlarını öğrenme

GİRİŞ

Yaşamın idame ettirilmesi adına önemli bir rolü olan böbrekler bu görevlerinin yerine getirirken; idrar oluşumu, metabolik atık ürünlerin uzaklaştırılması, sıvı-elektrolit ve asit-baz dengesinin düzenlenmesi, kan basıncının düzenlenmesi, hormonların salgılanması-metabolize edilmesi ve uzaklaştırılması gibi fonksiyonlar üstlenmektedir. Böbrek hastalıkları dendiğinde; çeşitli etiyolojik nedenlere bağlı, basit böbrek taşından maligniteye kadar uzanan geniş bir yelpazede farklı hastalıklar akla gelse de son yıllarda kronik böbrek hastalığı ön plana çıkmaktadır. Mortalite ve morbidite oranı yüksek olan, yaşam kalitesini olumsuz etkileyen, sosyo-ekonomik kayıplara neden olan, tedavi ve bakım maliyeti yüksek ve kötü prognozun görüldüğü kronik böbrek hastalığının global bir sağlık sorunu

¹ Öğr. Gör., Ege Üniversitesi, Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, turaba.fikriye@gmail.com

- DİYALİZ PRATIĞİNDE TEMEL BİLGİ VE UYGULAMALAR

si alan hastalarda mortalite oranında artış olması belirtilmiştir. Bu nedenle tersiyer önleme kapsamında; uygun zamanda gereksinim duyulan renal replasman tedavisinin başlanması (gerektiği durumlarda nefroloji uzmanına sevk, güvenli diyaliz uygulamalarının yapılabilmesi adına etkin vasküler girişimlerin yapılması), mortalite ve morbidite oranlarının azaltılması ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için; sağlıklı yaşam davranışları hakkında bireysel eğitimin verilmesi, böbrek transplantasyonu oranını arttırmak amacıyla toplumun organ bağıışı konusunda bilinçlendirilmesinin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca diyaliz tedavisine yeni başlayan hastalarda öncelikle periton diyalizi yönteminin kullanılması adına teşvik edilmesi önerilmektedir (4,5,6).

Multidisipliner ekip oluşturulması (nefroloji uzmanı, diyaliz sertifikası olan iç hastalıkları uzmanı, diyetisyen, hemşire, transplantasyon cerrahi, sosyal hizmet uzmanı, psikiyatrist, psikolog...) ve damara erişim yolu, anemi, sıvı- elektrolit bozuklukları ve kontrolü, beslenme ve enfeksiyonlar, kardiyovasküler hastalıklar gibi tedavi sürecinde ortaya çıkabilecek önemli problemler için uygulama kılavuzlarının oluşturulmasının sağlanması önerilmektedir (4,5,6).

KAYNAKLAR

1. Birol L, Çınar Akyüz S. Böbrek Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı. İçinde: Akdemir N, Birol L (Ed). İç Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı (5. Baskı). 2020:699-786
2. Varol E, Karaca-Sivrikaya S, Kronik Böbrek Yetmezliğinde Yaşam Kalitesi ve Hemşirelik. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2018; 8(2): 89-96
3. Bilgiç N, Kronik Böbrek Hastalıkları ile Diyaliz Birimlerinde Hemşirelerin Maliyet-Etkilik ve Verimliliğe Etkisi. *Nefroloji Hemşireliği Dergisi*. 2020; 15 (1): 23-29. DOI: 10.47565/ndthdt.2020.3
4. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. Türkiye Böbrek Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı Eylem Planı (2018-2023). Ankara-2018. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kronikhastaliklar-haberler/turkiye-bobrek-hastaliklari-onleme-ve-kontrol-programi-2018-2023.html> Erişim Tarihi: 15.10.2021
5. Kidney Disease: Improving Global Outcomes (KDIGO) CKD-MBD Update Work Group. KDIGO 2017 Clinical Practice Guideline Update for the Diagnosis, Evaluation, Prevention, and Treatment of Chronic Kidney Disease-Mineral and Bone Disorder (CKD-MBD). *Kidney Int Suppl*. 2017;7(1):1-59. doi: 10.1016/j.kisu.2017.04.001.
6. K/DOQI clinical practice guidelines for chronic kidney disease: evaluation, classification and stratification. *Am J Kidney Dis*. 2002; 39 (2 Suppl 1):1-266.

7. Kara G, Herkes İçin Böbrek Sağlığı. *Nefroloji Hemşireliği Dergisi*. 2015;10 (2): 10-12
8. Hill NR, Fatoba ST, Oke JL, et al. Global prevalence of chronic kidney disease – A systematic review and meta-analysis. *PLoS ONE*. 2016; 11: e0158765.
9. U. S. Renal Data System, USRDS 2016 Annual Data Report: Atlas of End Stage Renal Disease in the United States. National Institutes of Health, National Institute of Diabetes and Digestive and Kidney Diseases, Bethesda, 2016.
10. Zhang L, Wang F, Wang L, et al. Prevalence of chronic kidney disease in China: a cross-sectional survey. *Lancet*. 2012 Mar 3;379(9818):815-22. doi: 10.1016/S0140-6736(12)60033-6.
11. Süleymanlar G, Utaş C, Arınsay T, et al. A population based survey of chronic renal disease in Turkey -The CREDIT study. *Nephrol Dial Transplant*. 2011; 26: 1862-1871.
12. KDIGO 2012 Clinical Practice Guideline for the Evaluation and Management of Chronic Kidney Disease. *Kidney Int Suppl*. 2013; 3: 1-150.
13. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. Kronik Böbrek Hastalığı İzlem Kılavuzu. Ankara-2019. https://hsgm.saglik.gov.tr/EK7_Bobrek_Hastaligi_Izlem_Kilavuzu.pdf erişim tarihi: 01.12.2021
14. Süleymanlar G, Ateş K, Seyahi N. Türkiye’de Nefroloji, Diyaliz ve Transplantasyon – Registry 2016. Türk Nefroloji Derneği Yayınları, Ankara, 2017.
15. Satman I, Yılmaz T, Şengül A, et al. Population-based study of diabetes and risk characteristics in Turkey: Results of the Turkish Diabetes Epidemiology Study (TURDEP). *Diabetes Care*. 2002; 25: 1551-1556.
16. Satman I, Ömer B, Tütüncü Y, et al. Twelve-year trends in the prevalence and risk factors of diabetes and prediabetes in Turkish adults. *Eur J Epidemiol*. 2013; 28: 169-180.
17. Türkiye Endokrin ve Metabolizma Derneği. Diabetes Mellitus ve Komplikasyonlarının Tanı, Tedavi ve İzlem Kılavuzu-2020. https://temd.org.tr/admin/uploads/tbl_kilavuz/20200625154506-2020tbl_kilavuz86bf012d90.pdf Erişim tarihi: 15.12.2021
18. Erdem Y, Arıcı M, Altun B, et al. The relationship between hypertension and salt intake in Turkish population: SALTURK study. *Blood Press*. 2010; 19: 313-8.
19. Erdem Y, Akpolat T, Derici Ü, et al. Dietary sources of high sodium intake in Turkey: SALTURK II. *Nutrients*. 2017; 9: E933.
20. Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri Prevalansı, 2017 (STEPS) Editör: Üner S, Balçılar M, Ergüder T. Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Ofisi, Ankara, 2018
21. <https://www.worldkidneyday.org/about/world-kidney-day/> Erişim Tarihi: 15.12.2021